

اصول پژوهش مسئولانه: پیشگیری از ریتکت مقاله

راهنمای ۲: استفاده مجدد از تصاویر در مقالات علمی: مرز میان خطا و تخلف پژوهشی

مقدمه

یکی از اصول اساسی در اخلاق پژوهش و نگارش علمی، اصالت داده‌ها و شفافیت در ارائه نتایج است. بر این اساس تمامی عناصر یک مقاله علمی - از جمله تصاویر، نمودارها و اشکال - باید بازتاب‌دهنده داده‌ها و تحلیل‌های همان پژوهش باشند. استفاده مجدد از تصاویر، نمودارها یا شکل‌هایی که قبلاً در مقاله‌ای دیگر منتشر شده‌اند، حتی اگر متعلق به همان نویسنده باشند، بدون ارائه تحلیل جدید و توجیه علمی مناسب، می‌تواند مصداق «انتشار تکراری» یا «سرقت علمی» تلقی شود.

استفاده مجدد از تصاویر منتشرشده بدون تحلیل جدید و اخذ مجوز ناشر و توضیح صریح می‌تواند مصداق انتشار تکراری باشد.

گاهی برخی پژوهشگران تصور می‌کنند که با ذکر منبع مقاله قبلی می‌توانند تصویر منتشرشده را در مقاله جدید مجدداً به کار گیرند. با این حال، باید توجه داشت که صرف ارجاع دادن به منبع قبلی برای استفاده مجدد از تصاویر کافی نیست. مجلات علمی معتبر، بازنشر تصاویر منتشرشده - حتی با ذکر منبع - را نیازمند رعایت شرایط زیر می‌دانند:

- دریافت مجوز از ناشر اثر اولیه

- اعلام صریح بازنشر در توضیح شکل

- وجود توجیه علمی روشن برای ضرورت استفاده مجدد از آن تصویر.

توصیه های عملی برای مدیریت مسئولانه تصاویر در انتشارات

- برای هر مقاله، از تصاویر و نمودارهایی استفاده شود که مستقیماً مبتنی بر داده‌ها و نتایج همان پژوهش هستند.
 - در صورت ضرورت استفاده از تصویر منتشرشده پیشین، مجوزهای لازم از ناشر اخذ و بازنشر آن به‌طور شفاف در زیرنویس شکل اعلام شود.
 - در صورت استفاده از داده‌های پیشین، تصویر یا نمودار جدیدی با تحلیل متفاوت و متناسب با هدف مقاله طراحی گردد و ترجیحاً از بازنشر مستقیم تصویر قبلی پرهیز شود.
- رعایت این اصول علاوه بر حفظ استانداردهای اخلاق پژوهش، موجب افزایش اعتبار علمی نویسندگان و اعتماد جامعه علمی به نتایج منتشرشده خواهد شد.